

3. НАУКОВИЙ СЕМІНАР-ПРАКТИКУМ

Віра Петрівна Чудакова,

кандидатка психологічних наук,
старша наукова співробітниця
Інституту педагогіки НАПН України,
Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України,
доцент Ташкентського державного педагогічного університету ім. Нізамі,
практикуючий психолог, тренер, консультант, коуч,
м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-3801-6545>

УДК 159.923:005.336.1/5:005.591.6

DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-2\(89\)-50-67](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-2(89)-50-67)

АПРОБАЦІЯ І ВПРОВАДЖЕННЯ РЕФЛЕКСИВНО-ІННОВАЦІЙНОГО ТРЕНІНГУ, КОУЧИНГУ «СУЧАСНІ ПСИХОТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» У РАМКАХ МІЖНАРОДНОГО СТАЖУВАННЯ ТА АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ: УКРАЇНСЬКО-УЗБЕЦЬКИЙ ДОСВІД (у форматі фотOVERнісажу (частина 11))

Анотація.

У публікації представлено українсько-узбецький досвід, результати апробації та впровадження рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу «Сучасні психотехнології формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності» у рамках міжнародного стажування та академічної мобільності В. Чудакової (у форматі фотOVERнісажу).

Ключові слова: психолого-організаційна технологія; діагностична модель експертизи сформованості компетентностей конкурентоздатності особистості; корекційно-розвивальна модель формування компетентностей конкурентоспроможності особистості; інноваційна діяльність; організація; експертиза; корекція; рефлексивно-інноваційний тренінг; коучинг.

Продовжуємо висвітлення досвіду впровадження в практику діяльності освітніх організацій різних типів і країн результатів наукового дослідження та реалізації авторської інтегративної комплексної системи науково-методичного забезпечення «Психологія формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності організацій» У попередніх випусках журналу «Освіта та розвиток обдарованої особистості» (ISSN 2309-3935, DOI <https://doi.org/10.32405/2309-3935>), у рубриці «Науковий-семінар практикум» нами опубліковано 10 частин публікацій.

Метою цієї публікації (11 частини) є продовження обговорення результатів реалізації «технології формування психологічних компетентностей конкурентоздатності особистості» (В. Чудакова, 2016-2023), з використанням діагностичних, корекційно-розвивальних методів, цифрових (математично-статистичних) засобів і STEM-технологій. Представлення досвіду міжнародного

співробітництва між науковими установами Національної академії педагогічних наук України та науковими установами і закладами вищої освіти Республіки Узбекистан. Висвітлення українсько-узбецького досвіду (у форматі фотOVERнісажу) апробації та впровадження рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу «Сучасні психотехнології формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності» у рамках міжнародного стажування та академічної мобільності В. Чудакової в Республіці Узбекистан з 12.03 до 30.06.2023.

Загальна експериментально-наукова база і географія наукового дослідження. Дослідження проводилося з учасниками освітнього процесу на базі експериментальних закладів ЗЗСО і ЗВО України (м. Одеса, м. Херсон, м. Київ і Київська область). У Республіці Узбекистан авторська «Технологія» реалізується в рамках «Проекту міжнародної співдружності освітніх програм В. Чудакової в Узбекистані» на базі ЗВО м. Ташкент, м. Бухара,

м. Шахрісабз, м. Чирчик, м. Нукус, м. Ургенч. Завдяки науково-методичній і творчій співпраці з вищезазначеними закладами освіти і творчими колективами різних країн на різних етапах науково-дослідної експериментальної роботи було розроблено, апробовано і впроваджено: комплексну систему науково-методичного забезпечення; інтегративний діагностичний і корекційно-розвивальний інструментарій; інформаційно-смісловий, діагностичний, аналітично-інтерпретаційний і прогностичний та корекційно-розвивальний блоки. Окрім того, відшліфовувались окремі аспекти і компоненти модулів «Технології». Кожен заклад і освітня установа внесли свій важливий і цінний вклад.

Методи. Для розв'язання поставленої мети та реалізації завдань науково-дослідної роботи використовувались такі методи наукового дослідження: аналіз літератури з проблеми; теоретичний аналіз проблеми; узагальнення експертних суджень; психолого-педагогічний експеримент, психолого-педагогічні діагностичні методики, метод експертної оцінки, методи математичної статистики, метод активного соціально-психологічного навчання, тренінгу, коучингу. Математична обробка даних здійснювалася за допомогою комп'ютерного пакету статистичних програм SPSS (версія 20).

У цій публікації ретельно буде розглянуто такі питання:

1. *Актуальність та перспективність, зміст та особливості реалізації «Технології формування психологічних компетентностей конкурентоздатності особистості»*

2. *Суть, принципи здійснення рефлексивно-інноваційного тренінгу та зміст програми реалізації.*

3. *Апробація авторської «Технології формування психологічних компетентностей конкурентоздатності особистості» у міжнародному освітньому та науковому просторі.*

4. *Українсько-узбецький досвід впровадження рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу «Сучасні психотехнології формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності» у рамках міжнародного стажування та академічної мобільності В. Чудакової.*

5. *Фотовернісаж українсько-узбецького досвіду «Формування психологічних компетентностей конкурентоздатності особистості» у рамках міжнародного стажування та академічної мобільності В. Чудакової, на базі наукових установ і закладів вищої освіти Республіки Узбекистан: м. Ташкент → м. Шахрісабз → м. Кариши → м. Нукус → м. Чирчик → м. Ташкент → м. Бухара → м. Ургенч → м. Ташкент.*

Продовжуємо обговорення результатів реалізації «Психолого-організаційної технології формування психологічних компетентностей конкурентоздатності особистості» (В. Чудакова, 2016–2023), з використанням діагностичних,

корекційно-розвивальних методів, цифрових (математично-статистичних) засобів і STEM-технологій. У цій публікації представимо досвід міжнародної співпраці між науковими установами Національної академії педагогічних наук України та науковими установами і закладами вищої освіти Республіки Узбекистан.

Висвітлення українсько-узбецького досвіду (у форматі фотовернісажу) апробації і впровадження рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу «Сучасні психотехнології формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності» у рамках міжнародного стажування В. Чудакової в Республіці Узбекистан з 12.03 до 30.06.2023 року.

1. Актуальність та перспективність, зміст та особливості реалізації «Технології формування психологічних компетентностей конкурентоздатності особистості»

Характеристикою сучасного суспільства і сфери освіти ХХІ ст. стає ринок компетенцій і компетентностей в умовах швидкозмінних інноваційних перетворень. У Законі України «Про освіту» зазначено, що «компетентність – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особистості успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [4].

Звертаючись до проблеми, розробки класифікаторів спеціальностей і кваліфікацій в умовах стандартизації освіти, можна зазначити особливості сучасного ринку компетенцій:

– з одного боку, це пропонувані закладами освіти знання, вміння і навички, необхідні для освоєння предметних компетенцій у процесі освітнього процесу;

– з іншого боку, це компетенції, якими вже володіють окремі особи, а також компетенції, затребувані сферою праці та в яких зацікавлені роботодавці, тобто так звані ключові компетенції, які в подальшому формують компетентність. У сучасних соціально-економічних умовах роботодавці зацікавлені в таких випускниках закладів загальної середньої освіти, закладів професійної освіти, закладів вищої освіти, які мають високий рівень компетенцій: інноваційних, адаптивних, соціально-професійних, інтелектуальних, психолого-педагогічних, інформаційно-комунікаційних тощо [2; 4].

У сучасних соціально-економічних умовах розвивається «ринок праці» і «ринок особистостей», які пред'являють до підростаючого покоління високі вимоги. Сьогоднішнім випускникам в недалекому майбутньому належить прийняти на себе весь тягар проблем, які необхідно розв'язувати в постіндустріальному суспільстві сучасних цивілізованих ринкових відносин. З огляду на це, одним із пріоритетних завдань сучасної школи стає

створення умов для формування конкурентоздатної особистості, яка здатна самостійно, результативно, відповідально і морально розв'язувати суспільні та свої особисті (професійні і непрофесійні) проблеми. Створення відповідних умов для розвитку особистості учасників освітнього процесу дасть змогу закладам освіти підвищити якість підготовки випускників і фахівців-професіоналів до професійного самовизначення, самостійного життя, самореалізації, соціалізації, а також сформувати високий рівень їх конкурентоздатності в швидкозмінних умовах інноваційної діяльності освітніх закладів [2–4].

Саме тому особливого значення набуває актуальність та важливість вивчення і розв'язання проблеми «формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності» та формування психологічної готовності особистості до інноваційної діяльності.

Для розв'язання вищезазначеної соціально значущої проблеми «психології формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності організації» представимо авторську інтегративну комплексну систему

науково-методичного забезпечення формування компетентностей конкурентоздатної особистості в умовах інноваційної діяльності. З метою її реалізації нами розроблена і впроваджується авторська «Психолого-організаційна технологія формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності організації» (далі – «Технологія») [2–4].

Технологія складається з двох взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих моделей, що відповідають діагностичному етапу дослідження (пошуковому і констатувальному) та корекційно-розвивальному етапу (формувальному) дослідження, а саме: 1) Діагностична модель експертизи компетентностей конкурентоздатності особистості (табл. 1); 2) Корекційно-розвивальна модель рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу «Сучасні психологічні технології формування компетентностей конкурентоздатної особистості в швидкозмінних умовах інноваційної діяльності організації» (В. Чудакова, 2016–2023) (табл. 2) [2–4]. «Технологія» містить основні блоки: інформаційно-смісловий, діагностичний, аналітично-інтерпретаційний та прогностичний, і корекційно-розвивальний.

Таблиця 1

**Методи і результати реалізації
«Діагностичної моделі експертизи компетентностей конкурентоздатності особистості»**

1) Діагностична модель експертизи компетентностей конкурентоздатності особистості	
Методи. Для її реалізації нами підбрано, експериментально перевірено, надійні та валідні інтегративні психодіагностичні методи експертизи (опитувальники, тести); експеримент; методи математичної статистики (кореляційний, факторний аналіз тощо) з використанням сучасних програм обробки даних. Проведена математично-статистична обробка емпіричних даних результатів експерименту в ході констатувального і контрольно-аналітичного етапів	За результатами реалізації моделі «Технології» нами визначено стан сформованості компетентностей конкурентоздатності особистості, зокрема: компетентність інноваційності; особистісні якості; праксіологічні компетентності (психолого-професійний), когнітивні (пізнавальні) компетентності; комунікативні компетентності; рефлексивність та самоусвідомлення себе як професіонала; мотиваційна компетентність; самоактуалізація; компетентності психологічної стійкості, стресостійкості і здатності до швидкої адаптації; емоційно-вольова саморегуляція; вирішення конфліктів; цілепокладання тощо

Таблиця 2

**Методи і результати реалізації
«Корекційно-розвивальної моделі рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу»**

2) Корекційно-розвивальна модель рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу «Сучасні психологічні технології формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності»	
Для її реалізації нами розроблено, апробовано і впроваджено навчальні освітні модулі авторської програми спеціальної психологічної підготовки: загальна та індивідуальна.	У процесі розробки цього спецкурсу враховувалися основні фактори, що впливають на формування компетентностей конкурентоздатності особистості в швидкозмінних умовах інноваційної діяльності.
Методи: Для експериментальної перевірки та впровадження цієї моделі «Технології» нами підбрано, розроблено інтегративні методи спеціальної психологічної підготовки і корекції, що є сприятливими для навчання дорослих: мультимедійні лекції та презентації; креативні корекційні методи; розвивальні навчально-рольові та ділові ігри; виконання творчих завдань; міжгрупова дискусія; соціально-психологічні тренінги, рефлексивно-інноваційний тренінг, рефлексія завдань, вправ, технік і занять; коучинг, психотерапевтичні практики, консультування.	Результати їх реалізації сприяли оволодінню спеціальними прийомами розв'язання типових проблем і забезпечення створення сприятливих умов і факторів сформованості компетентностей конкурентоздатності особистості в швидкозмінних умовах інноваційної діяльності.
З метою впровадження «Технології» і моделей її реалізації розроблено і впроваджено «загальну програму» та «індивідуальну програму»	За результатами її реалізації моделі «Технології» сформовано психологічні компетентності конкурентоздатності особистості у швидкозмінних умовах інноваційної діяльності організації

Програма тренінгу, коучингу: – розроблена на основі досвіду провідних психологів, психотерапевтів, педагогів, менеджерів і бізнесменів Заходу і Сходу; – *направлена* на підвищення особистої ефективності учасників у різних життєвих і ділових ситуаціях взаємодії з людьми; – *дозволяє* розвинути здатність до швидкої адаптації людини до швидкозмінних умов; – *розкрити* нові можливості успішного інноваційного вирішення багатьох завдань професійної діяльності, ефективного формування особистості із задіянням її особистих резервів; – *забезпечити* пошук людиною в самій собі мобілізуючих чинників для виходу зі складних, екстремальних і проблемних ситуацій [2; 4].

З метою загального впровадження «Технології» розроблено і впроваджено **«загальну програму»** для спеціальної підготовки експертів-тренерів: з метою оволодіння психолого-педагогічними знаннями, уміннями, навичками проведення експертизи (діагностики, оцінювання, прогнозування) і використання корекційно-розвивальних інтерактивних методів для формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності. Це надає можливість самостійно впровадити в освітню практику «Психолого-організаційну технологію формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності організації» [4].

Мета «індивідуальної» програми: оволодіння певними соціально-психологічними знаннями, уміннями, навичками, компетентностями, що є необхідними у сфері спілкування, діяльності, власного розвитку та корекції, а також для формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності організації. **Це дозволяє вирішити такі завдання:** – розвивати комунікативну та інтерактивну компетентність; – оволодіти інструментарієм ефективної взаємодії і взаєморозуміння між людьми; – розвивати рефлексивні навички, здатність аналізувати ситуацію, поведінку і стан в цій ситуації як членів групи, так і особистості; – опановувати вміння адекватно сприймати себе і оточуючих, що сприяє виробленню і коригуванню норм особистої поведінки і міжособистісного взаємодії; – розвивати емоційну стійкість у складних життєвих ситуаціях і здатність до швидкої адаптації; – опановувати способи позбавлення від тривожних переживань, фобій, страхів і інших психологічних травм і травмуючих спогадів; – оволодіти технологією створення нових ефективних способів поведінки у особливо важких ситуаціях (подолання життєвих криз; переформування страхів публічних виступів, критики; позбавлення від «шкідливих» звичок, від почуття провини, образи та інших комплексів і залежностей); – оволо-

діти методами подолання професійного стресу і синдрому професійного вигорання; – подолати песимізм і депресію; – опанувати технологію вирішення міжособистісних протиріч і суперечностей, подолання конфліктних ситуацій; – виробити вміння протистояти маніпулятивним впливам; – розвивати здатність гнучко реагувати на ситуацію, швидко перебудовуватися в різних умовах і різних групах, вийти на новий рівень управління своїми станами; – опанувати технологію створення адекватної самооцінки і впевненості в собі; – прояснити і розвивати ціннісно-мотиваційну сферу особистості, оволодіти технологією створення позитивної мотивації; – розвинути компетентність цілепокладання, оволодіти стратегіями прийняття рішень, постановки стратегічних і тактичних цілей і з'ясувати їхній вплив на ефективність формування компетентностей конкурентоздатності особистості в швидкозмінних умовах інноваційної діяльності; – відкрити своє призначення, свою місію, яка спонукає особистість рухатися вперед і об'єднує її переконання, вірування, цінності, дії і почуття власної значущості і дає радість; – сформувати інноваційну компетентність; – розвинути діагностичну компетентність, оволодіти теорією і практикою самодіагностики характеристичних особливостей особистості й усунення виявлених проблем [2; 4].

2. Суть поняття, принципи здійснення рефлексивно-інноваційного тренінгу та зміст програми реалізації

Особливу увагу в процесі формувально-го експерименту дослідження заслуговує рефлексивно-інноваційний тренінг та коучинг (РІТ). Нами з'ясовано, що одним з ефективних і апробованих на практиці засобів активізації особистісної (а за допомогою цього і професійної самореалізації) є розроблений нами рефлексивно-інноваційний тренінг, який являє собою систему спеціально організованих розвивальних взаємодій між його учасниками та їх взаємозбагачення. У широкому розумінні рефлексивно-інноваційний тренінг (РІТ) розуміємо як практику психологічного впливу, яка базується на інтерактивних методах групової роботи. Причому йдеться про використання своєрідних форм рефлексивно-гуманістичного інтерактивного навчання. Це сукупність здібностей, засобів і стратегій, які забезпечують усвідомлення і звільнення від стереотипів непродуктивного освітнього досвіду та діяльності шляхом її переосмислення і висунення завдяки цьому інновацій, які ведуть до подолання тих проблемно-конфліктних ситуацій, які виникають у процесі вирішення практичних задач у сфері спілкування, діяльності, особистісного розвитку, професійної самореалізації і корекції, розв'язання психологічних проблем [2; 4].

Із викладеного вище доходимо висновку, що **рефлексивно-інноваційний тренінг (РІТ)** – це психологічна практика, під час якої особистість переосмислює ситуацію, у якій вона знаходиться, проблеми, які вона хоче розв'язати, цілі, які вона прагне досягти через інтенсивний пошук нових шляхів і засобів вирішення завдань, які стоять перед нею [4].

Також важливим методом у процесі формування експерименту виступив **коучинг**. Це поєднання активних методів навчання і консультування, що активізує потенціал людини. **Мета коучингу** полягає в підвищенні показників роботи окремих людей і команд шляхом розкриття прихованого потенціалу та подолання обмежуючих стереотипів мислення. Він підвищує ефективність, стимулює природну синергію якості дій і внутрішньої рівноваги. Коучинг нами впроваджується в освітню практику з 2001 р. (авторські майстер-класи описано в публікаціях) [4].

РІТ у поєднанні з коучингом дає змогу за незначний проміжок часу: – *вирішити* завдання інтенсивного формування і розвитку здібностей, які необхідні для реалізації професійного і особистісного самовизначення, зосередження на цьому зусиль дозволяє досягати оптимального розкриття та задіяння творчого потенціалу особистості в житті та професійній діяльності; – *розкрити* нові можливості для успішного інноваційного вирішення багатьох задач професійної діяльності, ефективного формування особистості з задіянням її особистих зусиль і резервів; – *забезпечити* пошук людиною в самій собі мобілізаційних факторів для виходу з утруднень, екстремальних і проблемних ситуацій.

РІТ виступає як засіб: вивільнення творчого потенціалу, підвищення особистісного і професійного зростання, розвитку та корекції різноманітних людських змін, сформованості компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності організацій. **Результатом РІТ** є помітні особистісні та професійні зміни, які відбуваються у його учасників [4].

Розглянемо **освітні модулі авторської індивідуальної програми** курсу рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу «Сучасні психологічні технології формування компетентностей конкурентоздатної особистості в швидкозмінних умовах інноваційної діяльності»:

Модуль 1. Теоретичні та методичні засоби проведення рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу, заснованого на НЛП (РІТ).

Модуль 2. Розвиток комунікативної та інтегративної компетентності.

Модуль 3. Компетентність подолання психологічних проблем: страхів, фобій та інших травмуючих спогадів.

Модуль 4. Компетентність розвитку психоло-

гічної стійкості, стресостійкості та здатності до швидкої адаптації.

Модуль 5. Компетентність рефлексії, самоусвідомлення себе, навички використання ефективних стратегій створення адекватної самооцінки та впевненості у собі.

Модуль 6. Компетентність попередження та врегулювання міжособистісних протиріч і конфліктних ситуацій.

Модуль 7. Компетентності подолання професійного стресу та синдрому професійного вигорання особистості та організації.

Модуль 8. Розвиток компетентності цілепокладання: стратегії і тактики постановки та досягнення цілей.

Модуль 9. Компетентності оволодіння мистецтвом публічних виступів.

Модуль 10. Компетентність створення позитивної мотивації.

Модуль 11. Компетентності «технології ефективного проведення дискусій – різновиду спорів.

Модуль 12. Підбиття підсумків. Підсумковий контроль. Ритуал «завершення».

Навчальна програма призначена для викладачів ЗВО, психологів, науковців, учителів, педагогічних працівників, керівників та управлінців системи освіти, охорони здоров'я, фахівців із роботи з персоналом, менеджерів і всіх, хто цікавиться технологіями розвитку. **Програма РІТ реалізується** в міжкурсовий і курсовий період підвищення кваліфікації у системі освіти, системі підготовки та перепідготовки кадрів. **Форма навчання:** очна та дистанційна. За основу взято авторську Програму «Чудакова В. П. Реалізація компетентісно орієнтованого навчання: навчальна програма. – Київ: КОНВІ ПРИНТ, 2021. – 25 с. URL: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/21-29-CHudakova.pdf>» [4].

Використані інтерактивні засоби психологічної підготовки для «формування психологічних компетентностей конкурентоздатності особистості у швидкозмінних умовах інноваційної діяльності організацій» виявилися оптимальними і доцільними для роботи в умовах окремих освітніх організацій у процесі навчання, на курсах підготовки і підвищення кваліфікації в системі післядипломної освіти.

З метою здійснення контрольного зрізу емпіричних даних у процесі формування експерименту використано той самий психодіагностичний інструментарій, що використано на етапі констатувального експерименту. Завдяки цьому отримано інформацію про еволюцію і зміни цільового та прогностичних показників дослідження, а також сформованість їх у експериментальних та контрольних групах.

3. Апробація авторської «Технології формування психологічних компетентностей

конкурентоздатності особистості» в міжнародному освітньому та науковому просторах

«Психолого-організаційна технологія формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності організації» *пройшла апробацію* в рамках масових науково-практичних заходів, які відбулися в Україні та за кордоном, зокрема у першому півріччі 2023 р. у рамках міжнародного стажування у Республіці Узбекистан:

1) Міжнародна науково-практична конференція «Студентська наука: актуальні питання, креативні ідеї, проекти та інновації» (17–18 травня 2023 р., м. Ташкент, Республіка Узбекистан. Організатори: Університет Пучон у Ташкенті (Корея). Результат: виступ з доповіддю на пленарному засіданні та публікація (В. Чудакова).

2) Міжнародна науково-практична конференція «Оптимізація впровадження навчальних матеріалів на основі міжнародних освітніх стандартів у системі безперервної освіти під гаслом “Новий Узбекистан – Третій Ренесанс”» (15 квітня 2023 р., м. Нукус, Республіка Узбекистан). Організатори: Нукусський державний педагогічний інститут імені Ажиніазі. Результат: виступ з доповіддю на пленарному засіданні та дві публікації (В. Чудакова).

3) Міжнародна науково-практична конференція «Нові методики: гарантія професійного та індивідуального розвитку сучасного педагога» (24 травня 2023 р., м. Нукус, Республіка Узбекистан). Організатори: Національний центр навчання освітян новим методикам Республіки Каракалпакстан, Республіка Узбекистан. Результат: виступ з доповіддю на пленарному засіданні та публікація (В. Чудакова).

4) IX Міжнародний форум із педагогічної освіти «Якість освіти в умовах сучасних викликів», у рамках якого проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Історико-педагогічна спадщина у підготовці вчителя: національні цінності, сучасне осмислення та кращий досвід» (29–30 травня 2023 р., м. Нукус, Республіка Узбекистан). Організатори: Нукусський державний педагогічний інститут імені Ажиніазі. Результат: виступ з доповіддю та публікація (В. Чудакова).

5) Міжнародна науково-практична конференція «Педагогіко-психологічні особливості направлення на самостійне здобуття освіти студентської молоді»: (27 травня 2023 р., м. Ташкент, Республіка Узбекистан). Організатори: Науково-дослідний інститут педагогіки та психології при Інституті історії народів Середньої Азії імені Махпірата та Академії наук Турана. Результат: виступ з доповіддю та публікація (В. Чудакова).

4. Українсько-узбецький досвід впровадження рефлексивно-інноваційного тренінгу,

коучингу «Сучасні психотехнології формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності» у рамках міжнародного стажування та академічної мобільності В. Чудакової

Здійснено підвищення кваліфікації (міжнародне стажування) В. Чудаковою в (13 березня – 30 червня 2023 р.) у відповідності до Договорів про підвищення кваліфікації (стажування) науково-педагогічних працівників між:

– *Узбецьким науково-дослідним інститутом педагогічних наук імені Кари-Ниязі* при Національному педагогічному університеті ім. Нізамі (директор, доктор педагогічних наук, професор, *Ібраїмов Холбой Ібраїмович* (Ташкент, Узбекистан)) та *Інститутом психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України* (директор, академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор *Максименко Сергія Дмитровича* (м. Київ, Україна)) від 17 січня 2023 р.;

– *Узбецьким науково-дослідним інститутом педагогічних наук імені Кари-Ниязі* при Національному педагогічному університеті ім. Нізамі (директор, доктор педагогічних наук, професор, *Ібраїмов Холбой Ібраїмович* (Ташкент, Узбекистан)) та *Інститутом педагогіки Національної академії педагогічних наук України* (директор, академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, *Топузов Олег Михайлович* (м. Київ, Україна)) від 09 березня 2023 року.

Висловлюємо щирі подяку за підтримку, допомогу і співпрацю *провідній кафедрі «Інклюзивна освіта»* Узбецького науково-дослідного інституту педагогічних наук імені Кари-Ниязі при Національному педагогічному університеті ім. Нізамі – завідувача кафедрою, кандидатка педагогічних наук, старша наукова співробітниця *Мажидова Ділдора Абдухамідовна*.

Тема підвищення кваліфікації (стажування): теорія, методологія і практика інтегративного інструментарію психології, педагогіки, менеджменту професійної діяльності щодо формування психологічної готовності особистості до інноваційної діяльності та розвитку психологічних компетентностей конкурентоздатності особистості у швидкозмінних умовах.

Мета підвищення кваліфікації (стажування): вдосконалення професійної підготовки шляхом поглиблення та розширення професійних знань, умінь та навичок; підвищення рівня інноваційної та науково-дослідної компетентностей наукового співробітника та науково-педагогічного працівника; формування психологічних компетентностей особистості у умовах інноваційної діяльності; набуття та обмін досвідом професійної майстерності.

Апробація та впровадження результатів планових наукових досліджень здійснюється в

вишах Республіки Узбекистан за таким маршрутом: м. Ташкент → м. Шахрисабз → м. Карши → м. Нукус → м. Чирчик → м. Ташкент → м. Бухара → м. Ургенч → м. Ташкент (рис. 1).

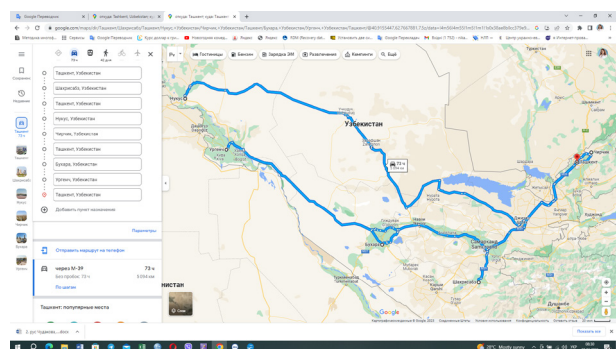

Рис. 1. Маршрут міжнародного стажування (підвищення кваліфікації) академічної мобільності В. Чудакової в наукових установах і вишах Республіки Узбекистан (13 березня – 30 червня 2023 р.)

У рамках стажування відбулося впровадження результатів планових тем наукового наукових досліджень і дисертаційного наукового дослідження стажера. Зокрема впроваджено: «Психолого-організаційну технологію формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності організації» та моделі її реалізації; «Психолого-організаційну технологію формування психологічної готовності особистості до інноваційної діяльності». Для цього в рамках міжнародного наукового стажування (підвищення кваліфікації) та академічної мобільності В. Чудаковою було організовано та проведено низку міжнародних авторських рефлексивно-інноваційних тренінгів, коучингів для тренерів «Сучасні психологічні технології успіху формування компетентностей конкурентоздатності особистості». За результатами учасники здійснили підвищення кваліфікації за програмою курсу та здобули практичні та теоретичні знання та навички згідно з тематикою курсу. *Організатори:* Інститут педагогіки НАПН України, Інститут психології НАПН України та наукові установи і заклади вищої освіти Республіки Узбекистан:

– *Шахрізабський державний педагогічний інститут* (14 березня – 14 квітня 2023 р., очна форма), м. Шахрисабз;

– *Каршинський державний університет* (10–11 квітня 2023 р., для науково-педагогічних кадрів і студентів, очна форма), м. Карши;

– *Нукусський державний педагогічний інститут імені Ажініазі* (15 червня 2023 р., для науково-педагогічних кадрів і студентів, очна форма), м. Нукус;

– *Чирчикський державний педагогічний університет* (для науково-педагогічних кадрів (20 лютого – 25 квітня 2023 р., дистанційна і очна форма) і для студентів (17–20 квітня 2023 р., очна форма)), м. Чирчик;

– *Ташкентський державний педагогічний університет ім. Нізамі* (для студентів (26 квітня – 20 травня 2023 р.) і для науково-педагогічних кадрів 21 травня – 22 червня 2023 р. (дистанційна і очна форма)), м. Ташкент;

– *Ташкентська медична академія* – кафедра педагогіки, психології, мов (16–20 травня 2023 р., для науково-педагогічних кадрів, очна форма), м. Ташкент;

– *Бухарський державний медичний інститут ім. абу Алі ібн Сино* – кафедра узбецької мови, педагогіки і психології, мов; *Бухарський державний університет* (29 травня – 11 червня 2023 р., для науково-педагогічних кадрів, дистанційна і очна форма);

– *Ургенська філія Ташкентської медичної академії* – кафедра педагогіки, психології, мов (15 травня – 17 червня 2023 р., для науково-педагогічних кадрів, дистанційна і очна форма).

Таким чином, розроблена, апробована, експериментально перевірена «Психолого-організаційна технологія формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності організації» впроваджується в умовах реалізації експериментально-дослідної роботи в закладах освіти різного типу України, а також успішно реалізується в рамках міжнародних проєктів співдружності освітніх програм Віри Чудакової: в Україні (2016–2021 рр.); в Республіці Узбекистані (2018–2021 рр.) і Республіці Казахстан (2021 р.). Її реалізація допомагала у розв’язанні суспільно значимої проблеми щодо психології формування компетентностей конкурентоздатної особистості в умовах інноваційної діяльності організацій.

5. Фотовернісаж українсько-узбецького досвіду

«Формування психологічних компетентностей конкурентоздатності особистості» у рамках міжнародного стажування та академічної мобільності В. Чудакової на базі наукових установ і закладів вищої освіти Республіки Узбекистан

У форматі фотовернісажу пропонуємо ознайомитися з результатами наукового дослідження в рамках проведеного міжнародного стажування (підвищення кваліфікації) та академічної мобільності на базі наукових установ і закладів вищої освіти Республіки Узбекистан за маршрутом: м. Ташкент → м. Шахрисабз → м. Карши → м. Нукус → м. Чирчик → м. Ташкент → м. Бухара → м. Ургенч → м. Ташкент.

Шахрісабзький державний педагогічний інститут
(14 березня – 14 квітня 2023 р., очна форма), м. Шахрісабз

Фото. Перша зустріч з керівництвом Шахрісабзького державного педагогічного інституту

Фото. Тренінг-коучинг В. Чудакової для викладачів «Формування комунікативної компетентності»

Фото. Робота в мікрогрупах «Формування комунікативної компетентності»

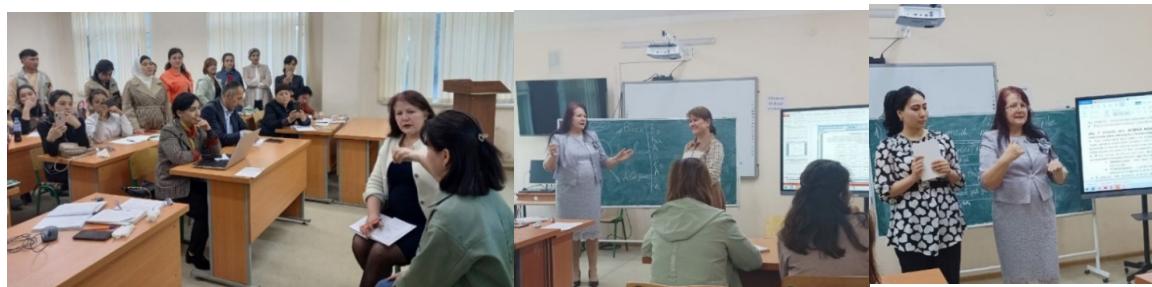

Фото. Демонстрація В. Чудаковою техніки перетворення страхів, фобій та інших травмувальних спогадів

Фото. Демонстрація В. Чудаковою «Технології вирішення міжособистісних протиріч і конфліктних ситуацій», м. Шахрисабз, Узбекистан

Каршинський державний університет
(10–11 квітня 2023 р., для науково-педагогічних кадрів і студентів, очна форма), м. Карши

Нукусський державний педагогічний інститут імені Ажініазі
(15 червня 2023 р., для науково-педагогічних кадрів і студентів, очна форма), м. Нукус

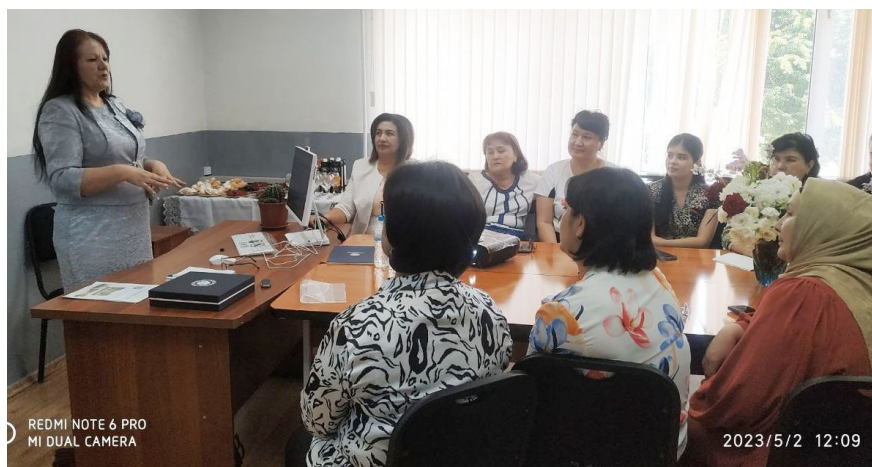

Чирчикський державний педагогічний університет
(для науково-педагогічних кадрів (20 лютого – 25 квітня 2023 р., дистанційна і очна форма) і для студентів
(17–20 квітня 2023 р., очна форма)), м. Чирчик

Ташкентська медична академія
(16–20 травня 2023 р., для науково-педагогічних кадрів, очна форма), м. Ташкент

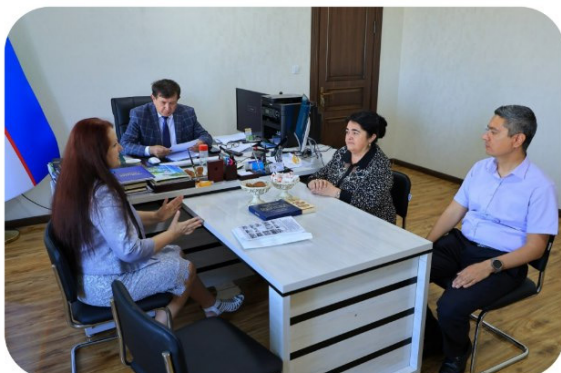

Бухарський державний медичний інститут ім. абу Алі ібн Сино
(кафедра узбецької мови, педагогіки і психології, мов)

Бухарський державний університет

(29 травня – 11 червня 2023 р., для науково-педагогічних кадрів, дистанційна і очна форма)

Ургенська філія Ташкентської медичної академії (кафедра педагогіки, психології, мов)
(15 травня – 17 червня 2023 р., для науково-педагогічних кадрів, дистанційна і очна форма)

Використані літературні джерела

1. Величко В. В. Психологічне та професійне (юридичне) забезпечення – головний ресурс ефективності професійної діяльності працівників Національного центрального бюро Інтерполу в Україні: стратегії, моделі, технології : навч.-метод. посіб. / В. В. Величко, С. Д. Максименко, В. П. Чудакова. – Київ : Інформ. Сист., 2016. – 87 с.

2. Чудакова В. П. Інтегративні методи і технологія експертизи і корекції формування компетентностей конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності (частина 1) / В. П. Чудакова // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2020. – № 4 (79). – С. 63–69. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-4\(79\)-63-69](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-4(79)-63-69).

3. Чудакова В. П. Психологічні виміри, цифрове та науково-методичне забезпечення «формування компетентностей конкурентоздатності особистості» в умовах інноваційних трансформацій освітнього

простору сучасної освіти з використанням STEM технологій / В. П. Чудакова // Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми: збірник наукових праць / за ред. С. Д. Максименка. – Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2022. – С. 134–139.

4. Чудакова В. П. Реалізація компетентнісно орієнтованого навчання: навчальна програма / В. П. Чудакова. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. – 25 с. URL: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/21-29-CHudakova.pdf>.

5. Чудакова В. П. Реалізація психологічних технологій формування толерантності особистості як інтегративного інструментарію розвитку компетентностей їх конкурентоспроможності з використанням діагностичних, корекційно-розвивальних та цифрових методів / В. П. Чудакова, М. М. Бафаєв // Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього

простору в контексті гуманістичної парадигми: збірник тез V Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 22 квітня 2022 р.). – Київ, 2022. – С. 190–203. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732141>.

6. Чудакова В. П. Інтегративний інструментарій «гуманітарної експертизи та корекції» реалізації «Технології формування психологічної готовності до інноваційної діяльності» – основи розвитку компетентностей конкурентоздатності особистості / В. П. Чудакова // *Humanistic expertise as a strategy for the development of the culture of the future*. – Riga, Lat-via: Baltia Publishing, 2022. – 348 p. – P. 271–330. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-262-3-15>

7. Mukhamedov G. I. General Classifications of Pedagogy and Psychology / Gafurdjan Israilovich Mukhamedov, Jabbor Eshbekovich Usarov, Dustnazar Omonovich Khimmataliev, Chudakova Vera Petrovna, Temirov Kuanysh Umirzakovich, Gayupova Saodat Khamidovna // *TELEMATIQUE*. – 2023. – Vol. 22, No. 01. – P. 341–347. URL: <https://www.provinciajournal.com/index.php/telematique/article/view/1134>

8. Usarov J. E., Khimmataliev D. O., Kuvatova N. B., Atakhujaeva Sh. A., Chudakova V. P., Akbarova N. N. Pedagogical competence. Study guide / J. E. Usarov, D. O. Khimmataliev, N. B. Kuvatova, Sh. A. Atakhujaeva, V. P. Chudakova, N. N. Akbarova // Yoshkar- Ola, Mari El. – M. : Pero, 2022. – 184 b. DOI: <https://doi.org/10.15350/9785002044672>.

References

1. Velychko, V. V., Maksymenko, S. D., & Chudakova, V. P. (2016). *Psykhologichne ta profesiine (yurydychne) zabezpechennia – holovnyi resurs efektyvnosti profesiinoi diialnosti pratsivnykiv Natsionalnoho tsentralnoho biuro Interpolu v Ukraini: stratehii, modeli, tekhnologii* [Psychological and professional (legal) support - the main resource of the effectiveness of the professional activity of the employees of the National Central Bureau of Interpol in Ukraine: strategies, models, technologies]. Kyiv. 87 p. [in Ukrainian].

2. Chudakova, V. P. (2020). Intehratyvni metody i tekhnologii ekspertyzy i korektsii formuvannia kompetentnostei konkurentospromozhnosti osobystosti v umovakh innovatsiinoi diialnosti (chastyna 1) [Integrative methods and technology of examination and correction of the formation of competences of individual competitiveness in conditions of innovative activity (part 1)]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of gifted personality*. No. 4 (79). P. 63–69. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-4\(79\)-63-69](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-4(79)-63-69). [in Ukrainian].

3. Chudakova, V. P. (2022). Psykhologichni vymiry, tsyfrove ta naukovo-metodychne zabezpechennia «formuvannia kompetentnostei konkurentozdatnosti osobystosti» v umovakh innovatsiinykh transformatsii osvithnoho prostoru suchasnoi osvity z vykorystanniam STEM-tekhnologii [Psychological dimensions, digital and scientific-methodical support of «the formation of competences of individual competitiveness» in

the conditions of innovative transformations of the educational space of modern education using STEM technologies]. *Psykhologichni vymiry osobystisnoi vzaiemodii subiektiv osvithnoho prostoru v konteksti humanistychnoi paradyhmy* – Psychological dimensions of personal interaction of educational subjects of space in the context of the humanistic paradigm. Kyiv, P. 134–139. [in Ukrainian].

4. Chudakova, V. P. (2021). Realizatsiia kompetentnisno oriientovanoho navchannia [Implementation of competence-oriented training]. Kyiv, 25 p. Retrieved from: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/21-29-CHudakova.pdf>. [in Ukrainian].

5. Chudakova, V. P., & Bafaev, M. M. (2022). Realizatsiia psykhologichnykh tekhnologii formuvannia tolerantnosti osobystosti yak intehratyvnoho instrumentarii rozvytku kompetentnostei yikh konkurentospromozhnosti z vykorystanniam diahnostychnykh, korektsiino-rozvyvalnykh ta tsyfrovyykh metodiv [Implementation of psychological technologies for the formation of personality tolerance as an integrative toolkit for the development of competencies and their competitiveness with the use of diagnostic, corrective-developmental and digital methods]. *Psykhologichni vymiry osobystisnoi vzaiemodii subiektiv osvithnoho prostoru v konteksti humanistychnoi paradyhmy* – Psychological dimensions of personal interaction of subjects objects of the educational space in the context of the humanistic paradigm. Kyiv, P. 190–203. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/364346156_Psihologichni_vimiri_osobystisnoi_vzaiemodii_sub'ektiv_osvithnoho_prostoru_v_konteksti_gumanistychnoi_paradyhmy_Psykhological_dimensions_of_the_personal. [in Ukrainian].

6. Chudakova V. P. (2022). Intehratyvnyi instrumentarii «humanitarnoi ekspertyzy ta korektsii» realizatsii «Tekhnologii formuvannia psykhologichnoi hotovnosti do innovatsiinoi diialnosti» – osnovy rozvytku kompetentnostei konkurentozdatnosti osobystosti [Integrative toolkit of “humanistic expertise and correction” implementation of “Technology of formation of psychological readiness for innovative activity” - basis of development of competences of individual competitiveness]. *Humanistic expertise as a strategy for the development of the culture of the future*. Riga, Latvia: Baltia Publishing, P. 271–330. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-262-3-15>. [in Ukrainian].

7. Gafurdjan Israilovich Mukhamedov, Jabbor Eshbekovich Usarov, Dustnazar Omonovich Khimmataliev, Chudakova Vera Petrovna, Temirov Kuanysh Umirzakovich, Gayupova Saodat Khamidovna. (2023). General Classifications of Pedagogy and Psychology. *TELEMATIQUE*. Vol. 22 (01). P. 341–347. Retrieved from: <https://www.provinciajournal.com/index.php/telematique/article/view/1134>.

8. Usarov, J. E., Khimmataliev, D. O., Kuvatova, N. B., Atakhujaeva, Sh. A., Chudakova, V. P., & Akbarova, N. N. (2022). *Pedagogical competence. Study guide*. Yoshkar- Ola, Mari El, M.: Pero, 184 b. DOI: <https://doi.org/10.15350/9785002044672>.

Chudakova Vira, Candidate of Psychological Sciences, Senior Researcher, Institute of Pedagogics of the NAES of Ukraine, G. S. Kostyuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine, Psychologist, Trainer, Senior Teacher, Consultant, Coach, Kyiv, Ukraine

APPROBATION AND IMPLEMENTATION OF REFLECTIVE-INNOVATIVE TRAINING, COACHING «MODERN PSYCHOTECHNOLOGIES FOR THE FORMATION OF COMPETENCIES OF PERSONALITY COMPETITIVENESS IN THE CONTEXT OF INNOVATIVE ACTIVITY» WITHIN THE FRAMEWORK OF INTERNATIONAL INTERNSHIP AND ACADEMIC MOBILITY: UKRAINIAN-UZBEK EXPERIENCE (in the format of a photovernissage (part 11))

Summary.

The publication presents the Ukrainian-Uzbek experience, the results of approbation and implementation of reflexive-innovative training, coaching “Modern psychotechnologies for the formation of competencies of a person’s competitiveness in the conditions of innovative activity”, as part of an international internship and academic mobility by V. Chudakova (Kyiv, Ukraine). The relevance and prospects, the content and features of the implementation of the “Psychological organizational technology for the formation of the competencies of the competitiveness of the individual in the conditions of

innovative activities of organizations” (author V. Chudakova) and models of its implementation are considered: “1. Diagnostic model for the examination of the formation of competencies of the competitiveness of the individual in the conditions of innovative activities of organizations”; “2. Correction-developing model of reflective-innovative training, coaching”. The essence of the concept, the principles of the implementation of reflective-innovative training and coaching, and the content of the implementation program are disclosed. The photo show of the Ukrainian-Uzbek experience was presented as part of the international internship and academic mobility of V. Chudakova, on the basis of scientific institutions and institutions of higher education of the Republic of Uzbekistan, along the route: Tashkent → Shakhrisabz → Karshi → Nukus → Chirchik → Tashkent city → Bukhara city → Urgench city → Tashkent city. It has been established that the introduction of the author's “Technology” is an effective means of scientific and methodological support for special psychological training of expert trainers in the field of the formation of psychological competencies of a person in the conditions of innovative activity.

Keywords: psychological-organizational technology; diagnostic model of expertise; formation of personality competitiveness competencies; correctional-developing model of formation of personality competitiveness competencies; innovation activity; organization; expertise; correction; reflexive-innovative training; coaching.

Стаття надійшла до редколегії 13 червня 2023 року